

СЕЛІВАНОВА

Наталя Миколаївна
n.selivanova.odessa@gmail.com

УДК 332

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА
ФОРМУВАННЯ ДОСТОВІРНОЇ
ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ

ДЕЛІК

Наталя Степанівна
delikn.st111@mail.ruк.е.н., доцент, Одеський
національний політехнічний
університетINVENTORY COUNT AS
CONSTITUTING FORMING OF THE
AUTHENTIC FINANCIAL REPORTING
OF AGRICULTURAL ENTERPRISESстудент, Одеський
національний політехнічний
університет

Значною проблемою в бухгалтерському обліку є забезпечення достовірності та правильності складання фінансової звітності. Однією зі складових достовірності фінансової документації є інвентаризація. З переходом до міжнародних стандартів інвентаризація набула ще більшого значення у веденні бухгалтерської справи. З цим і пов'язано підвищення вимог до її проведення. Інвентаризація дає чітке поняття про наявне майно підприємства та реальність даних обліку. До того ж, результати інвентаризації суттєво впливають на кінцевий результат діяльності підприємства і відображаються у його фінансовій звітності.

Значительной проблемой в бухгалтерском учете является обеспечение достоверности и правильности составления финансовой отчетности. Одной из составляющих достоверности финансовой документации является инвентаризация. С переходом к международным стандартам инвентаризация приобрела еще большее значение в ведении бухгалтерского дела. С этим и связано повышение требований к ее проведению. Инвентаризация дает четкое понятие о имуществе предприятия и реальность данных учета. К тому же, результаты инвентаризации существенно влияют на конечный результат деятельности предприятия и отражаются в его финансовой отчетности.

Ensuring authenticity and correctness of the financial reporting creation is considerable problem in financial accounting. Inventory count is one of authenticity components of financial documentation. With transition to international standards inventory count became more important in accounting. Therefore requirements to its carrying out raise. Inventory count gives a concept about enterprise property and reality of account data. Besides, results of inventory count significantly influence the end result of enterprises activity and are reflected in financial statements.

Ключові слова: інвентаризація, фінансова звітність

Ключевые слова: инвентаризация, финансовая отчетность

Keywords: inventory count, financial reporting

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА
ПУБЛІКАЦІЙ

Вагомий внесок в розвиток теорії інвентаризації зробили: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, І.Є. Глушков, В.П. Завгородній, Н.В. Кружельний, М.Ф. Леонтьєв, Д.Л. Кузьмін, Ф.Ф. Бутинець, В.В. Деречин, А.Г. Загородній, І.Д. Фаріон, І.В. Перезовова та інші.

Разом з цим, мало дослідженими залишаються теоретико-методичні аспекти проведення інвентаризації майна сільськогосподарських підприємств, зокрема й земельних ділянок як орендованих, так і тих, що знаходяться у власності господарств.

МЕТОЮ СТАТТІ є обґрунтування ролі інвентаризації в організації бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств, дослідження методики та послідовності її проведення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Проведення інвентаризації дає змогу отримати

достовірні дані, без яких баланс не матиме достовірність фінансово-майнового стану підприємства. Наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 затверджено єдине «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 30.10.2014 р., що набуло чинності 01.01.2015 р. Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» підприємства для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності зобов'язані провадити інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан та оцінку [1].

Розглянемо бачення економічного поняття «інвентаризація» та його тлумачення різними вітчизняними науковцями, що дасть змогу зрозуміти його сутність та особливості.

Інвентаризація полягає у перевірці майна і джерел його формування, в ході якої перевіряються і доку-

ментально підтверджуються їх наявність, стан, оцінка та є методом контролю за збереженням майна власника і спосіб уточнення показників бухгалтерського обліку. Розкриття поняття «Інвентаризація» представлено у таблиці 1.

Отже, інвентаризація є способом виявлення (з наступним обліком) господарських засобів і джерел їх формування, не оформлених поточною документацією, для забезпечення достовірності показників обліку і звітності підприємства. Здійснюється інвентаризація шляхом перевірки в натурі наявності майна

(господарських засобів) підприємства (зважуванням, переліком, обміром тощо) і порівняння одержаних результатів з даними бухгалтерського обліку. Це дає змогу встановити розходження між даними обліку і фактичною наявністю засобів, тобто лишки або нестачі, які оформляють відповідними документами і відображають в обліку [7].

При вивченні понять інвентаризація були виявлені як спільні риси, так і відмінні. Їх аналіз наведено у табл. 2.

Таблиця 1

Розкриття терміну «Інвентаризація» в літературних джерелах

Джерело	Визначення
Бутинець Ф.Ф. [2]	Інвентаризація – це перевірка і документальне підтвердження фактичної наявності активів і зобов'язань організації, виявлення відхилень від облікових даних і ухвалення рішень щодо внесення змін до даних бухгалтерського обліку для приведення їх у відповідність з дійсністю.
Кузьмін Д.Л. [3]	Інвентаризація – це не що інше, як засіб встановлення істини в даних бухгалтерського обліку.
Деречин В.В. [4]	Інвентаризація – перевірка в натурі наявності та стану товарно-матеріальних цінностей підприємства, розрахунків і зобов'язань і збірку фактичної наявності з даними бухгалтерського обліку.
Загородній А.Г. [5]	Інвентаризація – це складання опису майна (інвентарю) підприємства, установи на підставі періодичної перевірки наявності цінностей, що перебувають на балансі підприємства, стану їх збереження правильності ведення обліку й оцінювання
Фаріон І.Д., Перезова І.В. [6]	Інвентаризація – перевірка фактичної наявності та стану об'єкта контролю, яку здійснюють шляхом спостереження, вимірювання, реєстрації та порівняння отриманих даних з даними бухгалтерського обліку

Таблиця 2

Аналіз дефініцій поняття «Інвентаризація»

№	Критерій групування	Джерело				
		Ф.Ф. Бутинець	Д.Л. Кузьмін	В.В. Деречин	А.Г. Загородній	І.Д. Фаріон, І.В. Перезова
1	Перевірка і документальне підтвердження фактичної наявності активів	+	-	-	-	-
2	Засіб встановлення істини в даних бухгалтерського обліку	-	+	+	-	--
3	Перевірка фактичної наявності та стану об'єкта контролю	-	-	+	+	+
4	Складання опису майна (інвентарю) підприємства, установи на підставі періодичної перевірки наявності цінностей	-	-	-	+	-

В результаті аналізу дефініцій було виявлено деякі розбіжності в трактуванні терміну «Інвентаризація». Проаналізувавши думки 6 науковців, було виявлено, що думки 3 науковців найбільше схожі. Автори В.В. Деречин, А.Г. Загородній, І.Д. Фаріон та І.В. Перезова виділили, що інвентаризація – це перевірка фактичної наявності та стану об'єкта контролю. По при проведенні аналізу деякі думки виявились відмінними, але зміст та суть є однаковою.

Необхідність проведення інвентаризації обумовлена значним асортиментом і кількістю запасів та їх постійним рухом як на підприємстві, так і за його межами.

Мета інвентаризації – забезпечити достовірність даних бухгалтерського обліку і перевірити фактичну наявність запасів на підприємстві.

Цілі інвентаризації – виявити фактичну наявність майна, коштів, фінансових зобов'язань і привести дані поточного бухгалтерського обліку у відповідність із фактичним станом речей [8].

Основними завданнями інвентаризації є виявлення наявності майна підприємства, виявлення нестачі або лишку, перевірка дотримання умов збереження матеріальних та грошових активів.

Інвентаризація на підприємствах проводиться мінімум один раз на рік, але за рішенням керівника

підприємства це можливо проводити частіше. Зазвичай проводять у випадку зміни матеріально-відповідальної особи, наявності фактів крадіжок та псування майна та інші. Частіше перевіряють окремі ділянки підприємства, найпоширенішими є каса та касові операції. Усі проведені для підприємства інвентаризації діляться за ряду ознак, які виділено на рис. 1.

Проведення інвентаризації є обов'язковою перед

складанням річної фінансової звітності. Вона проводиться для того, щоби перевірити стан та наявність активів підприємства. Згідно положенню № 879 термін проведення з 1 жовтня по 1 грудня звітного року. Для сільськогосподарських підприємств є рекомендовані Мінагрополітики строки проведення інвентаризації. Строки проведення інвентаризації наведені у табл. 3.

Рис. 1. Види проведення інвентаризації [9]

Таблиця 3

Строки проведення інвентаризації в сільськогосподарських підприємствах

Об'єкт інвентаризації	Строк проведення	Періодичність проведення
Земельні ділянки, будівлі, споруди	За три місяці до складання річної звітності (з 1 жовтня по 1 грудня звітного року)	Один раз на три роки
Запаси		Один раз на рік
Поточні біологічні активи		
Дебіторська та кредиторська заборгованість	Протягом двох місяців до дати річного балансу (з 1 листопада по 31 грудня)	Протягом 3 років в об'ємі 30% об'єктів щорічно
Не завершене виробництво		
Об'єкти основних засобів (автомобілі)	До 1 грудня звітного року	Щорічно
Інструменти, обладнання		
Корми, насіння, добрива, Напівфабрикати власного виготовлення	Перед складанням річної звітності на 31 грудня	Щорічно
Птахи, худоба, тварини		
Нерухомість (земельні ділянки)		

Інвентаризація земельних ділянок допомагає виявити стан майна та його наявність, так як не всі землі можуть належати підприємству та враховуватись на позабалансових рахунках. Перевірка границь проходить за допомогою картографічних або кадастрових карт. Перед тим як прийняти землі в оренду, кожне підприємство перевіряє кадастрові номери земельників, якщо земля має кадастрові номери то його приймають до оренду. Головною складовою ре-

естру є кадастрова карта, в якій зазначені розміри окремих ділянок кожної особи. Для розробки документації з інвентаризації земель потрібно мати ліцензію, частіше всього цим займається місцеві органи. Отримані результати, необхідно внести до Держгеокадастру строком 7 днів.

Проведення інвентаризації землі не можуть проводити підприємства, так як в них не має ліцензії, тому вона проводиться міськими та державними органами.

Взагалі, при проведенні інвентаризації земельних ділянок у сільськогосподарських підприємствах необхідно:

- перевірити наявність і правильність оформлення документів, які підтверджують: право власності на земельні ділянки (державні акти на право власності на землю);
- право користування земельною ділянкою (державні акти на право постійного користування землею);
- законність оренди землі (договори оренди землі, земельного паю, виписки із земельно-кадастрової книги місцевих Рад народних депутатів);
- перевірити правильність облікових даних щодо площі, розташування та стану земельних ділянок;
- перевірити дотримання цільового призначення земельних ділянок.

Проведення інвентаризації землі ускладнюється відсутністю затверджених у встановленому порядку відповідних інвентаризаційних документів. Заповнити цю прогалину в документальному забезпеченні інвентаризаційного процесу дозволяють розроблені форми Інвентаризаційного опису земельних ділянок, які перебувають у власності та Інвентаризаційного опису орендованих земельних ділянок.

Неможливість визначення грошової оцінки земель

під час проведення інвентаризації зумовлює той факт, що згідно з ст. 6 Закону України «Про оцінку земель» оціночну діяльність в Україні у сфері оцінки земель можуть здійснювати лише ті фізичні і юридичні особи, які мають у своєму складі або ж самі є оцінювачами з експертної грошової оцінки земельних ділянок та отримали у встановленому законом порядку ліцензію на виконання землеоціночних робіт. На даний час жодне із сільськогосподарських підприємств України не володіє такими ліцензіями і не має у своєму складі оцінювачів з експертної грошової оцінки земельних ділянок, а залучення сторонніх оцінювачів є практично неможливим через високу вартість їх послуг [10].

Процес проведення інвентаризації починається з наказу керівника. Для проведення інвентаризації створюють інвентаризаційні комісії, які проводять перевірку майна підприємства, грошей та його цінних паперів. Обов'язковими особами перевірки є головний бухгалтер, керівник або його заступник та спеціалісти різних відділів. У разі великого об'єму робіт створюється додаткова комісія, тоді діє постійно діюча комісія та робоча комісія, яка частіше за все займається інвентаризацією майна та товарно-матеріальних цінностей. Завдання, які покладені на інвентаризаційну комісію представлені в таблиці 4 [11].

Таблиця 4

Завдання, які покладаються на інвентаризаційні комісії

Постійно діючі інвентаризаційні комісії	Робочі інвентаризаційні комісії
<ul style="list-style-type: none"> – проведення профілактичної роботи щодо забезпечення збереження цінностей; – організація інвентаризацій і проведення інструктажів членів робочих інвентаризаційних комісій; – контрольні перевірки правильності проведення інвентаризацій, а також вибіркові інвентаризації ТМЦ у місцях зберігання та переробки; – перевірка правильності визначення інвентаризаційних різниць та обґрунтованість пропозицій щодо залік пересортиці цінностей в усіх місцях їх збереження; – проведення повторних суцільних інвентаризацій у разі встановлення серйозних порушень при проведенні інвентаризації; – розгляд письмових пояснень осіб, які допустили нестачу чи псування цінностей або інші порушення 	<ul style="list-style-type: none"> – інвентаризація майна, товарно-матеріальних цінностей, коштів, цінних паперів та інших грошових документів і незавершеного виробництва у місцях зберігання та виробництва; – визначення результатів інвентаризації і розробка пропозицій щодо заліку нестач і надлишків за пересортицею, а також списання нестач у межах норм природного убутку; – винесення пропозицій з питань упорядкування приймання, зберігання і відпуску ТМЦ, поліпшення обліку та контролю за їх зберіганням, а також реалізації непотрібних підприємству матеріальних цінностей і майна; – оформлення протоколу із зазначенням у ньому стану складського господарства, результатів інвентаризації, висновків і пропозицій про залік нестач та лишків за пересортицею, списання нестач у межах норм природного убутку, а також понаднормових нестач і втрат від псування цінностей.

Слід зазначити, що така послідовність дій передбачена для випадку, коли утворюються робочі інвентаризаційні комісії. Якщо ж їх не утворюють, то всі перелічені завдання та функції покладаються на інвентаризаційну комісію.

Протягом перевірки проводиться запис всіх даних інвентаризації, в інвентаризаційному описі (акті інвентаризації), він служить для того, щоб фіксувати стан та наявність активів підприємства. Після заповнення якого повинні підписати всі члени комісії, тим самим затверджуючи правильність складання. Після чого передається до бухгалтерії для перевірки даних та згодом записуються у висновках інвентаризаційної комісії. У разі виявлення помилки в перевірці, робиться повторна інвентаризація. Обов'язковим є завірити повторну перевірку підписами всіх членів інвента-

ризаційної комісії та матеріально відповідальних осіб.

Правильне розподілення етапів проведення інвентаризації полегшує роботу спеціалістів. Тому процедуру інвентаризації можна поділити на такі етапи:

1. Наказ керівника;
2. Підготовча до проведення інвентаризації;
3. Підготовка фактичних залишків;
4. Складання інвентарних описів;
5. Перевірка звітів інвентаризації
6. Перевірка даних після інвентаризації з даними бухгалтерського обліку;
7. Оцінка кінцевого результату інвентаризації;
8. Кінцеве оформлення результатів інвентаризації.

Отже, інвентаризація є тим інструментом, який визначає достовірність даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Як метод обліку і контролю,

інвентаризація забезпечує дотримання таких принципів звітності, як достовірність та зрозумілість, і одержання повної та неупередженої інформації про наявність і стан активів та зобов'язань. Завдяки цьому фінансова звітність не містить помилок та перекручень, які здатні вплинути на рішення користувачів звітності. Наведені у примітках до фінансової звітності результати інвентаризації дозволяють зовнішнім користувачам отримати відповідну аналітичну інформацію. Тому проведення інвентаризації сприяє формуванню достовірної фінансової звітності, на основі якої користувачі приймають відповідні рішення.

ВИСНОВКИ

В сучасних ринкових умовах інвентаризація є одним з найважливіших методів бухгалтерського обліку і фінансово-господарського контролю. З цим і пов'язано підвищення вимог до проведення інвентаризації. Інвентаризація дає чітке поняття про стан майна підприємства, після проведення якої стає зрозуміло про реальність даних, що впливає на кінцевий результат і відображається в фінансовій звітності підприємства. Необхідність кожного підприємства полягає у тому, щоб мати поняття про фактичний стан майна. Підтримувати постійні оновлення інформації про стан майна можливо при щорічній інвентаризації. А в таких нормативних актах, як Закон № 996 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Положення № 879 «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань», наголошується на постійне проведення інвентаризації перед складанням річної звітності. З проведенням інвентаризації можливо провести перевірку та документальне підтвердження наявності та стан, оцінку активів підприємства. За допомогою інвентаризації можливо перевірити правильність та достовірність складання та ведення бухгалтерського обліку. За ігнорування проведення інвентаризації на підприємство накладається штраф. Отже, інвентаризація є тим інструментом, який визначає достовірність даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та

фінансову звітність» від 01.01.2018 № 2164-19; [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/996-14>

2. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів [Ф.Ф. Бутинець та ін.]; під заг. ред. [із передм.] Ф.Ф. Бутинця. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП "Рута", 2009. – 912 с.

3. Кузьмін Д.М. Інвентаризація як метод господарського контролю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economics.opu.ua/files/archive/2017/No4/28.pdf>.

4. Деречин В.В. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. Посібник / За ред. Деречина В.В. – К.: Центр навчальної літератури. 2006. – 352с.7

5. Загородній А.Г., Партин Г.О. Бухгалтерський облік основи теорії та практики: Навч. Посіб. – 3-те вид. перероб. доп. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2004. – 377с

6. Фаріон І.Д., Перезовова І.В. Організація обліку, контролю й аналізу: Навч. посібник / За ред. Доктора економічних наук, професора І.Д. Фаріона. Тернопіль: Економічна думка, 2007. – 714с.

7. Ткаченко Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посібн. / Н.М. Ткаченко. – К.: МАУП, 2008 – 176 с.

8. Кужельний М.В., Лінник В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – К.: КНЕУ, 2001. – 178 с.

9. Інвентаризація в бухгалтерському обліку. Порядок проведення інвентаризації. Інвентаризація основних засобів і нематеріальних активів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dok.znaimo.com.ua/docs/index-23922.html>.

10. Особливості проведення інвентаризації на сільськогосподарських підприємствах та відображення її результатів в обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://vuzlit.ru/665525/osoblivosti_provedennya_inventarizatsiyi_silskogospodarskih_pidpriyemstvah_vidobrazhennya_rezultatativ.

11. Інвентаризація, її види та порядок проведення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pro1c.org.ua/index.php?showtopic=10234>